

15. 1. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nastává úsvit omezení poplatkového byznysu českých bank?

Mezi odbornou veřejností je již náležitě známo, že německý Spolkový soudní dvůr rozsudkem ze dne 7. 6. 2011, sp. zn. XI ZR 388/10, rozhodl, že jsou neplatná ustanovení ve spotřebitelských smlouvách (resp. příslušná ustanovení všeobecných obchodních podmínek), podle kterých mají klienti bankám platit měsíční poplatky za vedení a správu úvěru.[1] O uvedeném rozhodnutí německého soudu záhy referovala také česká média.[2]

Rozhodnutí nejvyšší německé civilní soudní instituce, které se v obecné rovině týká všech spotřebitelských úvěrů, konkrétně považuje vedení speciálního úvěrového účtu ve výlučném zájmu výhradně bankovní instituce, která jej používá pro technicko-organizační záležitosti související se zaúčtováním jednotlivých splátek. Na rozdíl od banky přitom klient (dlužník) takový speciální účet nepotřebuje a tato služba mu ani nic nepřináší, proto by za ni podle soudu neměl platit zvláštní poplatek. Dle soudního dvora by případné náklady související se správou úvěru měla banka započítat do úrokové sazby. Zavazovat klienty k měsíčním platbám za správu úvěru (vedení konta) je proto nutné považovat za neplatný právní úkon.

Je evidentní, že s ohledem na harmonizaci práva v oblasti ochrany spotřebitele[3] uvedené rozhodnutí Spolkového soudního dvora vyvolalo diskusi o aplikaci podobného přístupu v podmínkách českého právního řádu.[4] A nejen diskusi. Na základě postupu spotřebitelů, kteří se na svou finanční instituci obrátili se žádostí o vrácení bezdůvodného obohacení (odpovídajícího zaplacenému poplatku za správu/vedení úvěrového účtu), některé banky či stavební spořitelny klientům vyhověly, když přestaly sporný poplatek účtovat, případně již zaplacený poplatek klientům vrátili.[5]

Smlouvy o poskytnutí úvěru jsou mezi bankou a klientem ujednávány v režimu zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*obchodní zákoník*“). Právní úprava obchodního zákoníku se proto vztahuje na klienta banky i v případě, že při sjednávání úvěrové smlouvy nevystupuje v pozici podnikatele. Podle ust. § 262 odst. 4 obchodního zákoníku je spotřebitel (nepodnikatel) v takových smluvních vztazích speciálně chráněn, jelikož „*ustanovení občanského zákoníku nebo zvláštních právních předpisů o spotřebitelských smlouvách, adhezních smlouvách, zneužívajících klauzulích a jiná ustanovení směřující k ochraně spotřebitele je však třeba použít vždy, je-li to ve prospěch smluvní strany, která není podnikatelem.*“ V předmětných případech úprava obchodního zákoníku tedy odkazuje na ust. § 55 odst. 1 a § 56 odst. 1 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*občanský zákoník*“), podle kterých

„smluvní ujednání spotřebitelských smluv se nemohou odchýlit od zákona v neprospěch spotřebitele“, resp. „spotřebitelské smlouvy nesmějí obsahovat ujednání, která v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran“. V kontextu shora citovaného soudního rozhodnutí Spolkového soudního dvora bude uvedená právní úprava v konkrétních případech dopadat i na bankovní poplatky za správu úvěrových účtů či jejich vedení. Pokud poplatek byl sjednán ujednáním, které v rozporu s požadavkem dobré víry znamená k újmě spotřebitele (klienta banky) značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran a fakticky postrádá ekvivalentní protiplnění ze strany banky, bude možné dospět k závěru o neplatném sjednání poplatku ve smyslu ust. § 39 občanského zákoníku pro rozpor se zákonem či dobrými mravy (i pokud by v konkrétním případě soud nerozhodl o neplatnosti příslušného ujednání úvěrové smlouvy, které zakotvilo takový poplatek, účtování poplatku bankou v jednotlivých případech - dle konkrétních okolností - může být shledáno jako výkon práva odporující dobrým mravům dle ust. § 3 občanského zákoníku). Není rovněž vyloučeno, že služba správy úvěru je v některých případech bankou účtována dvojmo, jelikož náklady banky mohou být vyjádřeny již v samotné úrokové sazbě (naopak nebude problém v takových případech, kdy v úvěrových smlouvách je ujednáno, že bance nenáleží žádný poplatek za vedení a správu účtu). Banky by si současně měly být vědomy toho, že nesmí své klienty diskriminovat, tj. v typově obdobných případech by měly vždy volit totožné přístupy ke svým klientům.

Ačkoli banky v reakci na rozsudek německého Spolkového soudního dvora zpravidla shodně tvrdí, že každý případ žádosti klienta řeší zcela individuálně (tj. fakticky připouštějí možnost vrácení zaplaceného poplatku), některé finanční instituce po oslovení klienty zaujaly striktně obranný postoj, když s odkazem na své vlastní právní analýzy paušálně uvádějí, že klientům žádný nárok nevznikl ani po rozhodnutí německého soudu, a že účtování veškerých poplatků spojených s čerpáním úvěru probíhá v souladu s českým právním řádem. Svou argumentaci zakládají na tvrzení, že banka za daný poplatek mj. zajišťuje správnost a řádnost provedení splátky úvěru bez nutnosti obsluhy účtu klientem, dále pravidelně zasílá výpisy z úvěrového účtu a potvrzení o zaplacených úrocích. První část takové argumentace je problematická z toho pohledu, že vyúčtování úvěru a zaúčtování zaplacení úroků a splátek je samotnou podstatou poskytnutého úvěru a banka tímto jen vyvíjí činnost ve svém zájmu, aniž by fakticky poskytovala svému klientovi jakékoli protiplnění. Rovněž činnosti spočívající ve vyhotovení potvrzení o zaplacených úrocích (vystavovaná standardně na roční bázi) a zasílání výpisů z úvěrového účtu, pokud periodicita výpisu je např. čtvrtletní, jen stěží mohou odůvodnit měsíčně účtovaný poplatek bank v řádu i stovek korun. Jedná se totiž o dílčí, nenáročnou a nikoliv nezbytně měsíčně vykonávanou administrativní činnost banky, která je svou povahou součástí jejího předmětu podnikání v oblasti poskytování úvěrů (tedy logicky součástí úrokové sazby, která odráží cenu peněz a hodnotu služeb banky).[6]

Závěr

Ačkoli je pravdou, že rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora nemá přímý účinek na právní poměry mezi českými spotřebiteli a finančními institucemi působícími na území ČR, nelze přehlížet skutečnost, že právní ochrana je spotřebiteli poskytována jak samotným právem EU, tak vnitrostátní právní úpravou (především občanským zákoníkem, který chrání spotřebitele jako slabší stranu i v obchodněprávních úvěrových vztazích). Přístup některých bank, které *a priori* odmítají přizpůsobit své postupy aktuálně prosazujícím se trendům, vede k legitimnímu očekávání, že v dohledné době bude problematika (ne)přípustnosti poplatku za vedení a správu úvěrového účtu autoritativně meritorně rozhodnuta i v ČR. V případech, kdy dotčená finanční instituce nevyhoví žádosti klienta o vrácení zaplaceného (a doposud nepromlčeného)[7] poplatku a do budoucna nezastaví jeho další účtování, není totiž jiné cesty, jak se klient může domoci svého práva, než prostřednictvím soudní žaloby.[8]

Mgr. David Mareš, Ph.D.

[MT Legal s.r.o., advokátní kancelář](#)

Jakubská 121/1
602 00 Brno 2

Tel.: +420 542 210 351
Fax: +420 542 212 518
e-mail: info@mt-legal.com

Karoliny Světlé 25
110 00 Praha 1

Tel.: +420 222 866 555
Fax: +420 222 866 546
e-mail: info@mt-legal.com

Bukovanského 1345/30
710 00 Ostrava - Slezská Ostrava

Tel.: +420 596 629 503
Fax: +420 596 629 508
e-mail: info@mt-legal.com

[1] Rozsudek německého Spolkového soudního dvora je dostupný >>> [zde](#).

[2] Viz - dostupné na www, k dispozici >>> [zde](#).

[3] Harmonizace v členských státech EU byla provedena na podkladě směrnice Rady 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.

[4] Viz - dostupné na www, k dispozici >>> [zde](#). O možných dopadech rozhodnutí je referováno rovněž na >>> [zde](#).

[5] Viz - dostupné na www, k dispozici >>> [zde](#), >>> [zde](#) a >>> [zde](#).

[6] Banky by si naopak mohly oprávněně účtovat jednorázový poplatek za roční potvrzení o zaplacených splátkách, jelikož toto plnění má pro klienta faktickou hodnotu (typicky pro uplatnění daňových úlev u finančního úřadu). Nicméně výše takového poplatku bude stěžít odpovídat dvanáctinásobku měsíčních plateb za vedení/správu úvěru.

[7] S ohledem na skutečnost, že pro právní režim úvěrové smlouvy je sjednávána aplikace obchodního zákoníku, délka promlčecí doby bude čtyřletá.

[8] V některých případech spotřebitelských úvěrů, pokud se nejedná o hypotéční úvěry poskytnuté pro účely bydlení, lze jako prostředek obrany spotřebitele využít návrh na zahájení řízení před finančním arbitrem ve smyslu zákona č. [229/2002](#) Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů. Vzorový návrh na zahájení řízení před finančním arbitrem je dostupný >>> [zde](#). Pro dokreslení kontextu je rovněž možné poukázat na záměr občanského sdružení dTest podat jménem spotřebitelů zdržovací žalobu, o čemž je blíže referováno na >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)